

**MAAK
HET
VERSCHIL!**

TERUBLIK MASTERCLASS #1

POLARISATIE IN DE PRAKTIJK

Werkwarenhuis, 's-Hertogenbosch - 26 juni 2017

TERUBLIK MASTERCLASS #1

POLARISATIE IN DE PRAKTIJK

Werkwarenhuis, 's-Hertogenbosch - 26 juni 2017

*"Hoe verschillend we ook zijn,
we kunnen allemaal verschilmakers zijn."*

Met de verkenning 'Mind the Gap!' dook BrabantKennis een jaar lang in een wereld van verschil. Het resultaat: een kleurrijke bundel van acht boekjes over verschillen in Brabant. In het nawoord '[Proef het Verschil](#)' lees je de tien belangrijkste observaties.

Nu is het tijd om het verschil te máken. Daarom een reeks van drie masterclasses:

- Masterclass #1 'Polarisatie in de praktijk' met Marcel Boogers
- Masterclass #2 'Kijk op de 1ijk' met Pieter Tops
- Masterclass #3 'Mogelijkheden mogelijk maken' met Henk Oosterling

Dit is de terugblik op de eerste masterclass 'Polarisatie in de praktijk'. Marcel Boogers, schrijver van '[Brabants Bont - De kleurrijke kunst van het overbruggen](#)' nam de deelnemers mee in de wereld van maatschappelijke tegenstellingen en scheidslijnen én het overbruggen daarvan. Een masterclass over voelbare spanningen in de dagelijkse praktijk, over verschilmakers en mogelijkmakers, over het tot in de haarvaten van de samenleving doordringen, over het samen doen en over werken vanuit de bedoeling.

Masterclass #1 'Polarisatie in de praktijk' vond plaats bij het [Werkwarenhuis](#) in 's-Hertogenbosch, waar stichting [Social Label](#) een creatieve hotspot en publieke onderneming heeft. Social Label ontwikkelt 'betekenisvolle designproducten' en creëert werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Initiatiefnemers Petra Janssen en Simone Kramer laten daarmee zien dat het werk van kunstenaars/ontwerpers van grote culturele en publieke waarde kan zijn.

Tip: Design Works, het boek van Social Label. Een oproep om, met vallen en opstaan, de inclusieve wereld mee vorm te geven. Op weg naar een sociale economie waarin de menselijke maat, vakmanschap en verbeelding centraal staan.

MASTER MARCEL BOOGERS OVER...

DE SAMENLEVING ALS EEN GEZAMENLIJK KUNSTWERK

Geïnspireerd door het verhaal van Social Label vraagt Marcel Boogers zich aan het begin van deze masterclass hardop af: “Hoe maken we van de samenleving een gezamenlijk kunstwerk?”

WAAROM IS VERSCHIL NU PAS EEN PROBLEEM?

Marcel: “Maatschappelijke tegenstellingen zijn er altijd geweest. Denk aan de verschillen tussen fabrikanten en arbeiders en tussen katholieken en niet-katholieken. Tóch dreven deze groepen niet verder uit elkaar, mede dankzij de kerken, verenigingen, vakbonden en politieke partijen die

de leefwerelden samenbrachten. Deze verbindingen zijn verzwakt of verdwenen. Misschien is dát de reden dat we verschil nu pas als een probleem zien.”

“Maatschappelijke tegenstellingen zijn er altijd geweest. Denk aan de verschillen tussen fabrikanten en arbeiders en tussen katholieken en niet-katholieken.”

NIEUWE ONTMOETINGSPLEKKEN

Marcel: “Ik ging op zoek naar nieuwe ontmoetingsplekken. Plekken die mensen proberen te verbinden. Denk aan een woningcorporatie, school of sportclub.” Wat Marcel daar leerde:

- Overbrug tegenstellingen: het wegnemen van maatschappelijke achterstanden is een voorwaarde voor verbinding.
- Dóe: taal creëert afstand, in het doen ontstaat de verbinding.
- Nodig mensen actief uit: mensen uit verschillende werelden komen niet vanzelf bij elkaar, een open en uitnodigende houding helpt.
- Creëer ruilrelaties ‘voor wat hoort wat’: wederkerigheid neemt tegenstellingen weg.

Deelnemer: “En zie het potentieel van mensen. Benut hun krachten, kwaliteiten en ervaringen. Als je mensen daarop aanspreekt en uitnodigt om iets mee te doen, voelen ze zich gewaardeerd. Dat verbindt enorm.”

WAAR ONTSTAAN SPANNINGEN IN DE DAGELIJKSE PRAKTIJK?

Deelnemer: “Ik heb als kunstenaar in een achterstandswijk gewerkt. Wat opviel, was dat wijkbewoners niets moesten hebben van de buurtwerkers. De afstand was te groot en de aanpak werkte niet. Als vreemde eend in de bijt kon ik verbinden.”

Deelnemer: “Ik denk aan inspraakavonden in wijken, waar vooral hoogopgeleide buurtbewoners zijn. Mensen die dezelfde taal spreken. Maar de bewoners die zich het meest inzetten voor de wijk, die echt dóén, zie je niet.”

Deelnemer: “Er bestaat een grote kloof tussen de systeemwereld en leefwereld. Stap de échte wereld in, sta open, leer elkaars taal spreken.”

Deelnemer: “Veel gemeenten zijn intern gericht. Ambtenaren gaan zelden naar buiten. Ga op de stoep zitten met de mensen om wie het gaat.”

 @BRABANTKENNIS

Verschil maken is een persoonlijke opgave! Verbinding begint bij jezelf. Sta open! Ga naar buiten. Praat, doe...#maakhetverschil

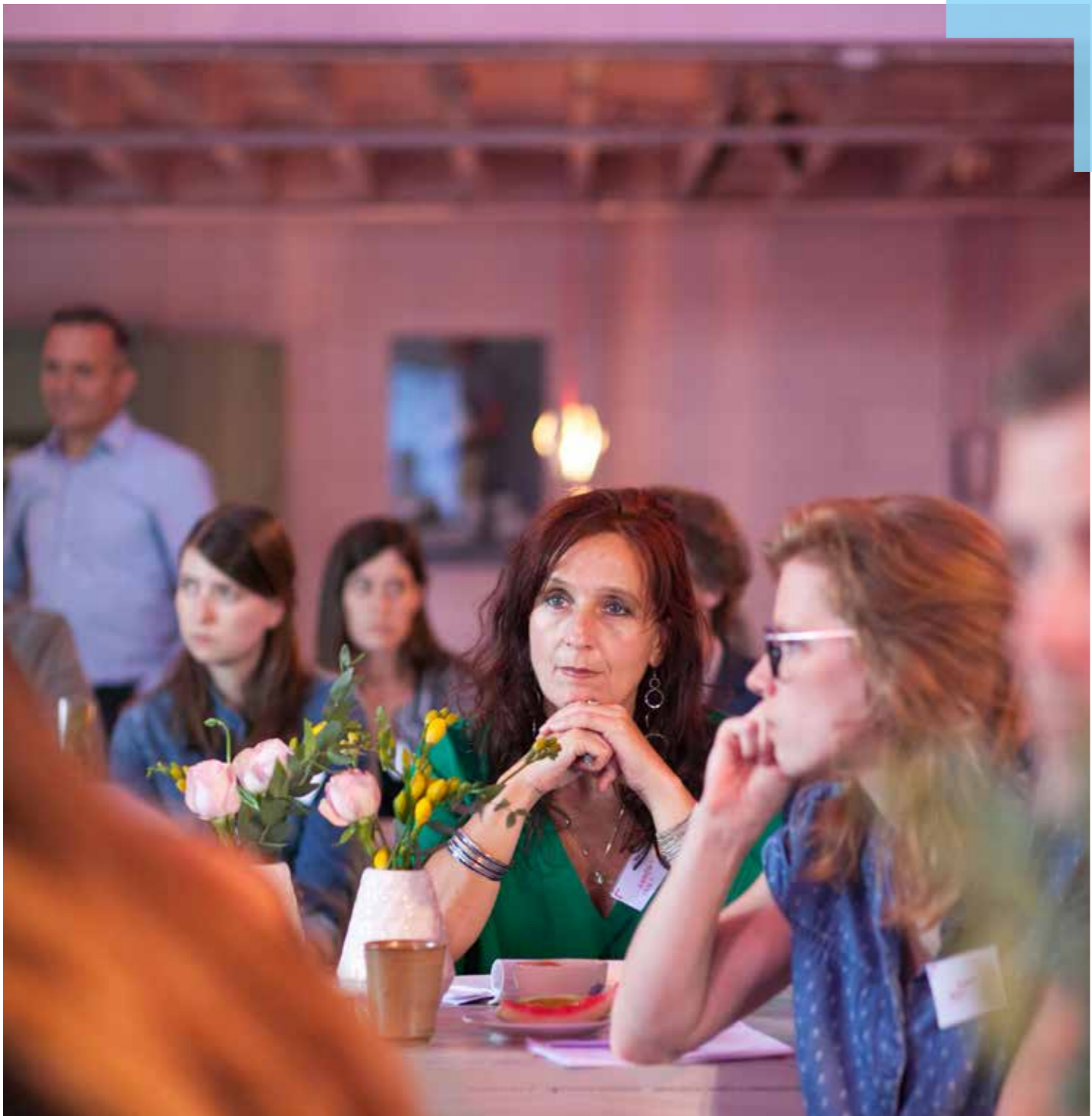
“Er bestaat een grote kloof tussen de systeemwereld en leefwereld. Stap de échte wereld in, sta open, leer elkaars taal spreken.”

 @BRABANTKENNIS

Mooie aanvulling @renealbers1618: Ga uit van mensen, dan ontstaat verbinding! #maakhetverschil

Marcel Boogers is hoogleraar innovatie en regionaal bestuur aan de Universiteit Twente en senior adviseur bij BMC |advies. Marcel ging mee op Mind the Gap!-verkenning. Zijn bevindingen zijn te lezen in de publicatie ‘[Brabants Bont - De keurrijke kunst van het overbruggen](#)’.

BURGEMEESTER JAN HAMMING: “GA OP DE KOFFIE!”

Jan Hamming, burgemeester gemeente Heusden, geeft de regie terug aan burgers. Ambtenaren zijn volgens hem ‘mogelijkmakers’.

VAN AMBTENAAR NAAR MOGELIJKMAKER

Jan: “De rol van een burgemeester is verbinden. Mensen bij elkaar brengen, inspireren en vrijheid geven. Overheid oude stijl was: regels, handhaving, toezicht. Die tijd is echt voorbij. Het draait om burgerparticipatie én overheidsparticipatie: dromen van inwoners waarmaken! Wij noemen onze medewerkers daarom mogelijkmaker. Dit vraagt om een andere manier van werken, om schaalverdieping.”

@BRABANTKENNIS

Zijn intensieve participatietrajecten niet alleen mogelijk in kleine gemeenten? @janhamming: Nee, ook mogelijk per wijk #maakhetverschil

DENK MEE MET DE BURGEMEESTER...

Jan: “Voor bestuurders voelt het veilig om in de eigen ‘bubbel’ te blijven zitten, terwijl het interessanter is om écht contact met burgers te maken. Ik heb een oproep gedaan via social media: wie wil meedenken met de burgemeester en advies geven? Vijftig mensen, van allerlei pluimage, vertellen mij nu iedere drie maanden de waarheid.”

Jan is niet bang voor tegenwind. “Elk geluid moet gehoord worden. Toen er vorig jaar een spandoek ‘Vol is vol, geen azc!’ bij ons stadhuis terecht kwam, heb ik het spandoek in mijn kamer opgehangen, er een foto van gemaakt en via social media opgeroepen: ‘Kom praten. De koffie staat klaar.’ Als we geen bruggen meer slaan naar de ander, wordt de gap alleen maar groter.”

@RENEALBERS

Gemeente moet multimediaal bewoners benaderen en vooral luisteren en investeren in contact @gemheusden @brabantkennis #maakhetverschil

ORGANISEER ONTMOETINGEN...

Deelnemer: “Hoe zorg je ervoor dat iederéén kan meepraten? Hoe bereik je alle mensen?”

Jan: “Op allerlei manieren: via social media, deur-tot-deur, mond-tot-mond. Zorg dat je tot in de haarvaten van de samenleving doordringt. Onze bestuurders gaan op de koffie bij mensen, maken écht contact. Alleen dan ontdek je wat speelt bij iemand en wat de vraag achter de boosheid of het onbegrip is.”

Marcel: “In de samenleving bestaan grote verschillen en tegenstellingen, wat spanningen oplevert. Hoe ga je daar als bestuurder mee om?”

Jan: “Ga het niet uit de weg. Benoem het. Wees er eerlijk over. En verbindt. Organiseer ontmoetingen tussen diverse belangen. Laat iedereen meedenken.”

“We willen dat burgers het zélf doen. Zij weten het beste wat nodig is. Zij krijgen daarom de lead.”

BURGERS KRIJGEN DE LEAD

Jan: “We willen dat burgers het zélf doen. Zij weten het beste wat nodig is. Zij krijgen daarom de lead. Steeds meer burgemeesters maken de beweging naar overheidsparticipatie. Dit vraagt om een andere houding van bestuurders: het zijn voortaan de inwoners die besturen, níét zij.”

 @BRABANTKENNIS

Bewonersinitiatieven centraal, vraagt om andere houding bestuur, maar ook gemeenteraad @janhamming #maakhetverschil

“Via social media, deur-tot-deur, mond-tot-mond. Zorg dat je tot in de haarvaten van de samenleving doordringt.”

 @BRABANTKENNIS

Bewonersinitiatieven centraal, vraagt om andere houding bestuur, maar ook gemeenteraad @janhamming #maakhetverschil

BUURTBINDERS MAARTJE EN WILLEKE: “WERK VANUIT DE BEDOELING...”

Maartje van der Lee en Willeke van der Doelen van Buurtbinders brengen meer beweging en betrokkenheid in de wijk. Zij willen werken vanuit de bedoeling, wat volgens hen draait om aandacht, toewijding, subtiliteit, vakmanschap, praktische wijsheid en liefdevolle trouw.

Maartje: “Ik wandel door de stad met mijn zoontje. We lopen langs de daklozenopvang, waar Henk naar buiten wordt gegooid. Ik vraag of hij een broodje met ons wil eten. Zodra we zitten, lacht mijn baby naar Henk. Ineens huilt Henk, heel hard. ‘Wat is er?’ Henk: ‘Er lacht echt nooit iemand naar mij.’ Ik kijk rond en denk: ‘Nee, je bent niks, je telt niet mee.’ Ineens weet ik waarom ik ooit voor mijn werk heb gekozen: omdat Henk niet wordt gezien. Henk heeft mij vandaag iets geleerd.”

Willeke: “Ik ga op huisbezoek bij Fatima. Een moeder met drie kinderen, zonder uitkering en een nare situatie met haar ex. Het huis is donker en koud. ‘Mijn dochter is jarig’, vertelt Fatima. Versta ik het goed? Waar zijn de slingers, cadeautjes, vriendinnen, taart? Dan besef ik me: dit is overleven. Hier is geen ruimte voor taart. Op de fiets ben ik van slag. Wat doe ik daar, als ze niet eens te eten hebben? Als de primaire levensbehoeften niet op orde zijn? Ik wil daar niet praten, ik wil handelen.”

 @BRABANTKENNIS

Mooi initiatief #buddytobuddybreda van twee studenten #avans laagdrempelig contact vluchtelingen buddytobuddy.nl #maakhetverschil

DOE WAT GOED IS

Maartje: “Volg je intuïtie, doe wat goed is. Denk aan de jongerenwerkers die nooit op hun horloge kijken. Je kunt 24/7 bellen. Zij staan zaterdagochtend op het voetbalveld of bij de bajes als een jongere vrijkomt. Omdat niemand anders het doet. Ze staan dichtbij de leefwereld, maar hebben moeite met de systeemwereld. Creëer ruimte voor deze professionals: laat hen werken vanuit de bedoeling.”

NAAR BUITEN, DÁÁR IS HET TE DOEN!

Willeke: “Er heerst verdeeldheid in de maatschappij, waar wij ons zorgen om maken en verantwoordelijk voor voelen. Helaas ziet niet elke welzijnswerker

UITGANGSPUNTEN BUURTBINDERS:

- **Doelgroepen** zien wij niet. Wel mensen die iets in elkaar herkennen en de handen ineen slaan.
- **Dichtbij** is heel persoonlijk en wordt niet alleen door plaats bepaald.
- **Initiatief** ligt in de wijk. Initiatiefnemers voelen zich versterkt als hun eigen idee de basis blijft.
- **Drempels** in de vorm van plannen en procedures nemen we zoveel mogelijk weg.
- **Durven** kritisch te zijn. Meebewegen met wat er is, in plaats van wat er zou moeten zijn.

het als zijn belangrijkste taak om verschillen te overbruggen. Soms zeggen collega's: ‘Het duurde een uur voordat ik achter mijn computer zat, want ik kwam allemaal bewoners tegen.’ Dát is toch juist je werk?”

Maartje: “Waarom zijn we hier op aarde? Werk vanuit de bedoeling! Het gaat om wie je bent als mens, niet als professional. Om wat je diep raakt. Stel je kwetsbaar op in je werk, toon lef, laat zien waar je bang voor bent, waar het spannend wordt. Durf dichtbij te komen.”

Willeke: “Soms verschuilen wij ons ook liever achter de laptop, doen we de luxaflex dicht. Maar dan geven we elkaar een schop onder de kont: ‘Naar buiten, dáár is het te doen, dát is je werk!’”

Maartje: “Als sociaal werker moet je jezelf elke dag opnieuw bevragen. Hoe heb ik gewerkt? Waar ben ik geweest? Hoezo ben ik gewoon over iemand heengestapt, heb ik hem niet gezien? Kijk naar jezelf. Dát is het vakmanschap waar wij het over hebben.”

Maartje: “Wij lopen in het tempo van de bewoners en hebben aandacht voor hun gevoelens en ideeën. Het gaat om wat zij willen in hun wijk, niet om wat wij daar willen halen.”

Deelnemer: “Als je tot in het diepste van je ziel gelooft dat het proces dat je doorloopt de moeite waard is, hoef je geen zorgen te hebben om de output:

die volgt vanzelf.”

Marcel: “Maar tegelijkertijd vraagt deze aanpak veel van jezelf. Hoe hou je het vol?”

Maartje: “Zó houden we het vol! Ik was het meest ongelukkig in mijn werk toen ik alleen maar regeltjes en methodieken volgde.”

Het werk van Buurtbinders. Een voorbeeld:

Er komen vluchtelingen in een buurt wonen. Dat brengt reuring. Bewoners zijn bang, boos, vol onbegrip. Buurtbinders nodigt iedereen uit voor koffie en appeltaart. En ja daar komen ze, de boze buurtbewoners. Maar wat blijkt: ze zijn niet boos, maar bezorgd. Hoe de avond eindigt? Met twee bewoners die op hun balkon nog een oude tuinset hebben staan. ‘Loop maar even mee’, zeggen ze tegen een vluchteling, ‘want jij hebt nog niets in je huis staan.’

Maartje: “Dan weet je: dát is het. Dít is subtiliteit, op het juiste moment weten wat je moet doen.

Willeke: “Natuurlijk kost het ons ook moeite om contact met mensen te krijgen. Wij lopen non-stop

 @BRABANTKENNIS

Mooi initiatief #buddytobuddybreda van twee studenten #avans laagdrempelig contact vluchtelingen buddytobuddy.nl #maakhetverschil

rond in flats. Maar wat het oplevert: mensen die elkaar eerder niet zagen staan, koken nu maaltjes voor elkaar of beginnen samen een knutsel- of breiclub.”

JE INTUÏTIE GEBRUIKEN: DÁT IS PROFESSIONALISEREN

Maartje: “De systeemwereld wil snelle resultaten zien, maar in ons vak is een lange adem nodig. Wij gebruiken onze intuïtie: dát noemen wij professionaliseren.”

Deelnemers: “Wij geloven dat persoonlijk contact heel professioneel kan zijn. We hebben Buddy to Buddy Breda opgericht. Buddy's maken nieuwe Nederlanders wegwijs in de samenleving. Ook wij merken de beperkingen van het systeem. We hebben veel ideeën, die meestal niet meteen uitvoerbaar zijn.”

Maartje: “We hebben de systeemwereld ook nodig, maar belangrijker is dat we in het veld aanwezig zijn en daar liefdevolle aandacht tonen. Een voorbeeld: de thuiszorg kwam langs bij mijn oma. Eerst een mevrouw die hard riep: ‘We gaan u onder de douche zetten!’ Ze deed alles volgens het boekje, maar het voelde niet goed. Daarna kwam een andere mevrouw langs, met dezelfde taak. Ze zei niks, maar wreef over mijn oma's hand. Zij wist dat dit een kwetsbaar moment voor haar was. Deze mevrouw kwam dichtbij en maakte zo het verschil.”

COLOFON

Dit is een product als onderdeel van de verkenning 'Mind the Gap!' van BrabantKennis.

Tekstschrijver: Sara de Kort

Fotografie: Nadia ten Wolde

Vormgeving: Bureau Vertigo

Eindredactie: BrabantKennis

Uitgave BrabantKennis, oktober 2017

BrabantKennis verkent op eigen wijze de toekomst van Brabant: onafhankelijk, nieuwsgierig en vernieuwend in vorm. We prikkelen tot nadenken en houden Brabant scherp. Wij observeren, confronteren en inspireren, en dat doen we door trends te spotten, toekomstbeelden te schetsen en nieuwe perspectieven te bieden.

Volg ons op www.brabantkennis.nl of op Twitter [@brabantkennis](https://twitter.com/brabantkennis) en vind ons op [Facebook](#) en [LinkedIn](#) en [Youtube](#).